

УДК 712.4:725

РОЛЬ ЗЕЛЕНИХ НАСАДЖЕНЬ В ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕРИТОРІЇ ГРОМАДСЬКИХ БУДІВЕЛЬ

Липницька М. О.¹, студ., Зубков А. О.², студ., Куліченко Н. В.³, ст. викл.

ННІ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

Українського державного університету науки і технологій

¹ 23036arc.lypnytska@365.pdaba.edu.ua,

² 23033arc.zubkov@365.pdaba.edu.ua, ³ n.v.kulichenko@ust.edu.ua

Постановка проблеми. Урбанізація як процес переходу суспільства до якісно нового типу, індустріального або постіндустріального, розпочалася ще з кінця XIX століття і триває донині. Зараз приблизно 3,5 млрд людей проживає в містах, а вже у 2050 році кількість міського населення може зрости до 6,5 млрд осіб. Швидке зростання міст призводить до поступового знищення дерев. Тільки за останні 300 років площа лісів скоротилася приблизно на 40 %, і понад 70 000 видів дерев перебувають під загрозою зникнення. Знищення зелених насаджень є однією з причин глобального потепління, оскільки дерева регулюють парниковий ефект, поглинаючи вуглекислий газ в процесі фотосинтезу. Зелені насадження можна також використовувати в боротьбі з міським шумом, збагаченні архітектурних ансамблів громадських будівель та створенні ландшафтної привабливості міста. Саме тому дослідження ролі зелених насаджень в організації території громадських будівель є актуальною проблемою [1].

Мета і методи дослідження. Стаття має оглядовий характер, в якій, на основі узагальнення літературних джерел, досліджена роль зелених насаджень у формуванні просторів громадських будівель, а також вплив озеленення на мікроклімат та естетику архітектурного середовища. Робота є невід'ємною частиною освітнього процесу.

Результати дослідження. Благоустрій територій громадських будівель не може відбуватися без урахування нормативно-правової бази з утримання зелених насаджень. Озеленення регулюється вимогами нормативних документів [2], а саме: Інструкції з інвентаризації зелених насаджень у населених пунктах України № 226 [3]; Методичних рекомендацій з обліку зелених насаджень у населених пунктах України [4]; Державних будівельних норм України [5; 6]. Створення баз даних допоможе забезпечити охорону зелених насаджень, а також стане основою підтримки у належному стані території громадських будівель. В Україні одним із пріоритетних завдань є приведення будівельних норм у відповідність до екологічних стандартів Європейського Союзу, як це передбачено Угодою про асоціацію.

Зелені насадження відіграють важливу роль у формуванні комфортного міського середовища. Пташиний спів, шепіт листя та краса природи сприяють емоційному розслабленню та психологічному комфорту. Природне оточення допомагає зменшити стрес, депресію та покращити загальний стан здоров'я. Крім того, перебування серед зелені позитивно впливає на серцево-судинну систему за рахунок стабілізації серцевого ритму. Дослідження показують, що навіть 10 % озеленення у місті може подовжити тривалість життя людини приблизно на п'ять років [7].

Зелені насадження не тільки позитивно впливають на здоров'я людини, але естетично збагачують архітектуру міста. У своїй статті «Естетика зелених дахів та зелених стін» Richard K. Sutton виділяє три основні категорії краси: «приємна краса», «захоплююча краса» та «екологічна краса». Перша модель естетичного сприйняття базується на власному досвіді людини, її смаку та сенсорних відчуттях. Цей тип сприйняття індивідуальний та суттєво залежить від культурних особливостей регіону, в якому формувалося поняття краси окремої особистості. Термін «захоплююча краса» застосовується, коли модель сприйняття краси

базується на формі, кольорі та текстурі, а також відомих композиційних принципах варіативності, пропорційності та єдності. Визначення краси за такими критеріями притаманне знавцям мистецтва й відрізняється позитивною оцінкою естетики об'єкту через його власні якості, а не особисті вподобання. Екологічна краса виникає із взаємодії між суб'єктом (спостерігачем), об'єктом (ландшафтом) та контекстом (довкіллям). Вона спрямована на оцінку як зовнішньої естетики, так і природних процесів. Екологічна краса підкреслює емоційний і пізнавальний зв'язок людини з природою [8].

Основою зеленого будівництва є скорочення негативного впливу урбанізації на довкілля і людське здоров'я. На сьогодні найбільш визнаними у світі системами «зеленого» сертифікування будівель – як нових, реконструйованих чи вже експлуатованих – є стандарти BREEAM (Велика Британія); LEED (США); DGNB (Німеччина). Ключовим аспектом цих стандартів є благоустрій прилеглої території, зокрема її озеленення [9]. Хоча цей процес поки що перебуває на етапі становлення, в країні вже починають впроваджуватися стандарти, які сприяють сталому розвитку.

Застосування технологій вертикального озеленення дозволяє створити унікальний дизайн фасадів та наповнити вулиці живою рослинністю без використання додаткової земельної площі. Вертикальне озеленення стін було застосовано Патріком Бланком для оформлення фасаду культурного центру CaixaForum. В архітектурі громадських будівель також активно застосовують озеленення покрівель. Так покрівля готелю Radisson Blue вкрита двома ковдрами з трав та польових квітів.

Висновки. Зелені насадження є важливим елементом організації території громадських будівель, оскільки вони покращують мікроклімат, зменшують шумове забруднення та естетично збагачують архітектурне середовище. Їх інтеграція у міський простір сприяє сталому розвитку та підвищенню якості життя мешканців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Власенко Н. О. Стратегії адаптації дерев до умов урбанізованого середовища. *Scientific Bulletin of UNFU*. 2025. Т. 35, № 1. С. 9–15.
2. Цигичко С. П. Екологія в архітектурі і містобудуванні : навч. посіб. Харків : ХНАМГ, 2012. С. 146.
3. Про затвердження Інструкції з інвентаризації зелених насаджень у населених пунктах України : затв. наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 24 грудня 2001 р. за № 226.
4. Методичні рекомендації щодо обліку зелених насаджень у населених пунктах України. Затверджено : Наказ Міністерства житлово-комунального господарства України 22.11.2006, № 386.
5. ДБН Б.2.2-5:2011. Благоустрій територій (зі змінами) [Електронний ресурс]. URL: https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/dbn_b_2_2_5_2011/1-1-0-1033
6. ДБН А.2.2-1:2021. Склад і зміст матеріалів оцінки впливів на навколишнє середовище (ОВНС) [Електронний ресурс]. URL: <https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/1-1-0-24>
7. Войко Н. Ю., Добровольская О. Ю. Роль зелених насаджень в організації комфортного міського середовища. Київ : вид-во КНУБА, 2017. Вип. 47. С. 231–237.
8. Sutton R. Aesthetics for Green Roofs and Green Walls. *Journal of Living Architecture*. 2014. Vol. 1, № 1. Pp. 1–20.
9. Чала В. С., Орловська Ю. В., Глущенко А. В. Європейські практики інвестування зеленого будівництва : підруч. Дніпро : ПДАБА, 2023. 148 с.